

"על הדבש ועל השמן"

ידוע הדבר שטו' בשבט תמיד חל קרוב לשבת שירה. בשנה זו חל יום זה בשבת עצמה. מתוך עיון בפרשה ניתן לעמוד על קשר עמוק בין רעיון המופיע בפרשה לבין תוכנו של יום זה. אחד הפסוקים המושרים ביותר בטו' בשבט הוא הפסוק על שבעת המינים. כאשר מעיינים ברשימת שבעת המינים עולה קושי מאד בולט. נעיינ בפסוק: "ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש" (דברים ח' ח'). ישנו הבדל בולט בין חמשת המינים הראשונים לבין שני האחרונים. ראשית, התורה מפרידה שני מינים אלה על ידי המילה ארץ. אך הדבר התמוה הוא מדוע התורה לא מסתפקת במילה זית אלא אומרת זית שמן? (כמו שלא כתוב "גפן יין"). וכן מהו הדבש עליו מדברת התורה- חכמינו פירשו שמדובר בתמר, אך מדוע מדברת התורה על היוצא מהפרי בלי להזכיר את הפרי? בזית מאריכה התורה מדי ובתמר מקצרת? תשובה לדבר שמעתי מפי אחי דניאל מתוך עיון בפרשתנו. היכן מצינו פעם נוספת את הצירוף של **שמן ודבש**? ישנו מאכל מפורסם מאד שאכלו אבותינו במדבר – **המן**. כאשר התורה מתארת את נפלאות הטעם של מאכל זה היא בוחרת בשני תיאורים. האחד מופיע בפרשתנו והאחר בפרשת בהעלותך. בפרשתנו – "וטעמו כצפחית **דבש**" (שמות טז', לא). ואילו בספר במדבר – "טעמו כטעם לשד **השמן**" (במדבר יא' ח'). השמן והדבש של שבעת המינים מקורם במן. מהו פשר הדבר? במהלך נאומו של משה בספר דברים מנסה משה רבינו להכין את עם ישראל לשינויים שמצפים לו עם כניסתם לארץ. עם ישראל התרגל במשך תקופה ארוכה מאד לקבל הכל מן המן וכן. בוקר בוקר יצא כל איש מאהלו ומצא את המן מחכה לו. עם הכניסה לארץ יכל להתרחש משבר גדול, מכיון שמעתה עם זה ירגיש אולי תחושה של ניכור וריחוק מהקב"ה. לשם כך מבהיר הקב"ה שאותם טעמים מופלאים שנטעמו במן ילוו אותם בכניסתם לארץ ישראל, אך בשינוי קל. הדבש והשמן שנ טעמו במן יהיו מעתה טעמיהם של הזית והתמר. כאשר מעיינים בדבר, דומה שיש כאן מסר עמוק ומורכב. מצד אחד יש כאן דברי הרגעה שהקב"ה ממשיך לדאוג לעמו גם לאחר כניסתם לארץ. אך כאשר מעיינים בפרק שבו מופיע פסוק זה ניתן לעמוד על רובד נוסף החבוי כאן. השמן והדבש יושגו בארץ לאחר מאמץ קשה ועבודת אדמה מתמשכת. בסופה של עבודה זו יזכו העמלים לטעום טעמים מיוחדים אלה מפירות שנסתבחה בהם ארץ ישראל. כאן טמונה גם סכנה גדולה, מכיון שישנו חשש שעם ישראל ייחס את הצלחותיו לעמלו, ולא יבין שלשם ההצלחה הייתה דרושה גם עזרתו של הקב"ה. לשם כך אומרת התורה, שכשם שבמדבר כאשר היה ברור שהכל הגיע מהקב"ה, הכל ראו את יד ה', כך גם בארץ ישראל ישנו אתגר גדול לחוש את ידו של ה'. ישנו פסוק נוסף בתורה שמתקשר לרעיון זה המצוי בפרשת האזינו. "ויניקהו **דבש** מסלע **ושמן** מחלמיש צור" (דברים לב). ניתן לפרש פסוק זה כרומז לשתי התקופות וכך ניתן לראות בפרשנים. מצד אחד יש כאן תיאור של חיי המדבר, אך יש כאן גם תיאור של השפע שמחכה להם בארץ ישראל. לכן זהו המשכו של הפסוק: "וירכיבהו על במותי ארץ ויאכל תנובות שדי". רעיון זה בא לידי ביטוי בברכה שאנו מברכים על הלחם, שכן בפרשתנו מכונה המן "**לחם מן השמים**". יום יום אנו מברכים על הלחם – "**המוציא לחם מן הארץ**". אף שהאדם הוא אשר טורח ועמל רבות כדי להפיק לחם זה, בסופו של תהליך הוא מכיר בכך שה' הוא זה שהוציא את הלחם מהארץ. רעיון זה מתאים מאד לקו הנמתח מארועי פרשתנו על ים סוף ועד הכניסה לארץ. המוטיב המרכזי שבא לידי ביטוי בפרשתנו הוא הפעילות המוחלטת של ה' למען עם ישראל: "ה' יילחם לכם ואתם תחרישון". חכמינו קבעו בשביעי של פסח את שירת דוד כהפטרה לשירת הים, כדי ללמד שאין זו הדרך לעולם. לאחר הכניסה לארץ אמנם ה' עוזר ומלווה, אך על האדם מוטלת החובה לפעול במלוא המרץ ולדעת להכיר בעזרתו של ה' כאשר הוא מצליח. כבר בפרשתנו ניתן להבחין בשינוי זה במלחמת עמלק. במלחמה זו מצטווה יהושע לבחור אנשים ולצאת למלחמה תוך כדי שהוא נעזר בתפילותיהם של משה וישראל. דורנו זכה למה שלא זכו דורות רבים. אנו רואים במו עיננו פריחה ושגשוג שלא היו כמותם. האתגר הגדול שלנו הוא לחיות יום יום מתוך תחושה עמוקה של קרבת ה' בעקבות כל השפע שזכינו לו. אם נצליח ליישם אתגר זה, הרי שאנו חוזרים למדרגת אדם וחווה שחשו בקרבת ה' בגן עדן וזוכים להרגיש את ה' מתהלך בקרבנו.

שבת שלום,

הרב יוני ברלין, מנהל בית הספר